

A 1781/hállbart

Flytjandi	Flokkahópur miðjumanna
Afgreiðsla	Norræna sjálfbærninefndin

Þingmannatillaga um loftslagsvænan byggingariðnað á Norðurlöndum

Tillögur

Flokkahópur miðjumanna leggur til að

Norðurlandaráð beini þeim tilmælum til Norrænu ráðherranefndarinnar

að bæta kortlagningu á og eftirfylgni vegna úrgangs sem til fellur við byggingu og niðurrif mannvirkja á Norðurlöndum;

að þróa hvata til að umbuna byggingaraðilum fyrir auðlindanýtni, auk þess að efla sjálfbæra notkun á viði sem byggingarefni og umbuna byggingaraðilum í auknum mæli fyrir sjálfseftirlit með losun koltvísýrings;

að dýpka norrænt samstarf á sviði sjálfbærrar hönnunar og byggingarvinnu með það að markmiði að auka veg bygginga með lága orkuþörf og bestu starfshátta fyrir auðlindanýtni í geiranum.

Aðdragandi

Vistferilshugsunin er grundvallaratriði fyrir sjálfbærni og velferð á Norðurlöndum í framtíðinni. Flokkahópur miðjumanna telur tímabært að endurhugsa það hvernig við byggjum, ekki bara út frá þörf hverju sinni heldur með hliðsjón af vistferli til lengri tíma. Þær byggingar sem við reisum nú eiga að geta orðið að öðrum byggingum seinna meir. Efla á endurvinnslu og draga úr losun koltvísýrings í byggingargeiranum.

Bygging og niðurrif mannvirkja er ein stærsta uppspretta úrgangs á Norðurlöndum. Innan ESB er áætlað að slíkur úrgangur nemi um 25–30 prósentum af heildarúrgangi. Nokkuð vantar upp á samræmda tölfræði yfir þennan úrgang, flokkun á honum og eftirlit með útflutningi úrgangs. Einnig er nokkuð misræmi í þessum eignum á milli norrænu landanna. Þetta var skilgreint sem vandamál af framkvæmdastjórn Evrópusambandsins þegar árið 2011 og einnig í skýrslu Norrænu ráðherranefndarinnar frá árinu 2017, „Shipments of greenlisted waste: a Nordic survey“. Evrópusambandið hefur skráð úrgang af völdum byggingar og niðurrifs (CDW) sem forgangsmál, þ.e. að málaflokkurinn skuli njóta forgangs vegna mikilla sóknarfæra hvað varðar endurvinnslu, sparnað og minnkaða losun á koltvísýringi. Markaður fyrir endurunnið efni er til staðar, sem og hagkvæm tækni til að nýta úrgang af þessu tagi. Þrátt fyrir að ESB hafi sett sér það markmið að minnst 70 prósent af CDW (reiknað út frá þyngd) yrðu endurunnin árið 2020 er raunhlutfallið í

aðildarríkjum sambandsins á bilinu 10 til 90 prósent.

Nauðsynlegt er að horfa til sjálfbærnisjónarmiða og sjálfbærrar hönnunar í byggingarskipulagi í dag. Menntun innan geirans þarf að vera til þess fallin að efla auðlindanýtni og endurvinnslu, auk þess sem taka þarf mið af heildarvistferli bygginga. Framkvæmdastjórn Evrópusambandsins hefur ljáð máls á aðgerðum til að örva eftirspurn eftir og notkun á auðlindanýtnum aðferðum í byggingariðnaði með því að áætla kostnað vistferla og ákjósanlegar fjármögnunarákvarðanir út frá þeim. Framkvæmdastjórnin hefur einnig lýst vilja til að þróa hvata til þess að umbuna byggingaraðilum fyrir auðlindanýtni, auk þess að efla sjálfbæra nýtingu á viði sem byggingarefni.

Dæmi eru um það í atvinnulífinu að tekið sé mið af vistferlinu, svo sem framleiðslu, rekstri, viðhaldi, orkunotkun og endurvinnslu, sem stuðlar að því að draga úr losun koltvísýrings og lækka útgjöld til lengri tíma litið. Í sementiðnaði í Svíþjóð er framtíðarsýnin sú að losun koltvísýrings verði engin árið 2030. Þegar sement er framleitt losnar koltvísýringur við hitun á kalksteini. Sementframleiðendur vinna ötullega að því að ná settum loftslagsmarkmiðum, meðal annars með því að auka orkunýtni og nýta lífoldsneyti og tækni til sundurgreiningar koltvísýrings.

Besta leiðin til að gera byggingar umhverfisvænni til lengri tíma litið er þó að auka nýtingu á sjálfbærum viði sem byggingarefni. Þá er öðrum eignum, svo sem stáli og steinsteypu, skipt út með óbeinum hætti en framleiðsla á þessum eignum veldur losun koltvísýrings. Notkun á viði stuðlar einnig að betri auðlindanýtingu í byggingarvinnu, þar sem hann er léttara efni og grunnar þurfa þá ekki að vera eins sterkir og ella. Þegar litið er til fjölbýlishúss sem reiknað er með að standi í 50 ár, verða 40% af heildarlosun koltvísýrings við sjálfa byggingu hússins. Þegar allt er saman talið verða mestu umhverfisáhrifin við framleiðslu á byggingarefni. Val á efniviði er því afar mikilvægt. Í greiningum á vistferlum tveggja fjölbýlishúsa af svipaðri stærð, einu úr steinsteypu og hinu úr gegnheilum viði, kom í ljós að losun af völdum viðarhússins var helmingi minni en losun af völdum steinsteypuhússins. Þrátt fyrir það er viður aðeins uppistöðuefni í einu af hverjum tíu húsum sem byggð voru í Svíþjóð árið 2016. Brunareglugerðir hafa löngum staðið í vegi fyrir byggingu fjölhæða húsa úr viði, en talsmenn Konunglega tækniháskólans í Stokkhólmi hafa sagt að vanþekking sé ein helsta ástæða þess að viður hafi ekki rutt sér til rúms í meiri mæli sem byggingarefni stærri mannvirkja. Auk þess að endurskoða ákvarðanatöku og menntun innan geirans þurfa norrænu löndin líka að forgangsraða viði sem byggingarefni í opinberri ákvarðanatöku. Í Kanada voru sett lög árið 2009 undir yfirskriftinni Wood First Act sem kveða á um að viður skuli ávallt vera fyrsta val þegar byggt er á vegum hins opinbera. Viðarbyggingaráætlun finnska umhverfisráðuneytisins frá 2016, sem nú hefur verið framlengd til 2021, gerir viði hátt undir höfði í nýsköpunarstarfi Finnlands til að minnka loftslagsspor af völdum byggingar og húsakynningar. Þetta er þarft skref í þá átt að efla þekkingu, nýsköpun og umfram allt draga úr loftslagsáhrifum af völdum bygginga í framtíðinni.

Til að búa í haginn fyrir frekari byggingu og ekki síst endurbyggingu mannvirkja í loftslagsvænu samfélagi þarf að stuðla að bættu verklagi í geiranum. Bætt verklag í byggingariðnaði og nýtingu á byggingum innan ESB myndi hafa áhrif á 42% af endanlegri orkunotkun, um 35% af losun gróðurhúsalofttegunda og meira en 50% prósent af öllu nýttu efni. Þetta kynnir einnig að skila allt að 30% sparnaði á vatni. Framkvæmdastjórn Evrópusambandsins hefur lýst því yfir að þær byggingar sem nú standa eigi að gera upp sem nemi 2% á hverju ári.

Nuuk, 12. september 2018

<i>Anna Kolbrún Árnadóttir (Mifl)</i>	<i>Katri Kulmuni (cent)</i>
<i>Anna-Maja Henriksson (sv)</i>	<i>Ketil Kjenseth (V)</i>
<i>Antti Kurvinen (cent)</i>	<i>Krista Mikkonen (gröna)</i>
<i>Arto Pirttilahti (cent)</i>	<i>Lars Tysklind (L)</i>
<i>Axel Jonsson (ÅF)</i>	<i>Matti Vanhanen (cent)</i>
<i>Bertel Haarder (V)</i>	<i>Mikael Staffas (Lib)</i>
<i>Eva Biaudet (sv)</i>	<i>Peter Östman (Kd)</i>
<i>Guðmundur Ingi Kristinsson (Fif)</i>	<i>Silja Dögg Gunnarsdóttir (Frfl)</i>
<i>Hanna Halmeenpää (gröna)</i>	<i>Staffan Danielsson (C)</i>
<i>Heidi Greni (Sp)</i>	<i>Stina Bergström (MP)</i>
<i>Jenis av Rana (Mfl.)</i>	<i>Tore Storehaug (KrF)</i>
<i>Johanna Karimäki (gröna)</i>	<i>Willfred Nordlund (Sp)</i>